

Oslo i januar 1952.

113114

Til EIDSIVATINGS LAGMANNRETT.

P. Harsan

Når jeg^{har} i min bok "Folkedommen over rettssvikene" har uttalt og er tiltalt for å ha skrevet:

"Når jeg nå påstår at dommerne i landssviksaker i sine domspremisser framfører den rene usannhet, så vil vel også en slik påstand gå upåaktet hen. For at så ikke skal skje - vil jeg nevne at i en dom avsagt av, bl.a. lagdommer Thor Breien og dommer Østlid har disse herrer forgått seg som foran nevnt. Disse herrer mener jeg (uth. her) har brutt sin dommered - og i en rettsstat burde de fjernes fra sine embeder."

så er det fordi jeg har ønsket å få belyst dommen i min landssviksak rettferdig og saklig - uavhengig av en opphisset etterkrigs-opinion.

Da Lagmannsretts-dommen ble opplest var jeg helt rystet over den rekke av uriktige konklusjoner som dommerne var kommet til - uten at de etter min mening hadde den ringeste grunn til å fastslå påstandene som beviste.

Der var konklusjoner som også etter min oppfatning var stikk i strid med det framlagte bevismateriel og de førte vitneprov.

Som følge herav mener jeg at jeg er dømt for forhold som jeg skulle være frifunnet for.

Det har ikke vært mitt ønske å skade dommerne personlig, dommernes person har vært meg likegyldig. Det jeg har ønsket å få saklig belyst var den etter min oppfatning uansvarlige måte som dommerne i landssviksaker har brukt, når det gjelder bevisvurderingen. Ennær ofte hatt det inntrykk at tiltalebeslutningen er blitt sakens viktigste bevismiddel.

Jeg skal hermed påvise at dommerne i min rettssak på en rekke punkter - enten i strid med sakens bevisligheter, eller uten beviser - har framført usannheter i domspremissene. Jeg vil videre påvise hvordan disse usannheter er blitt til den største skade for meg.

Det må bli den ærede lagretts oppgave å vurdere hvorvidt jeg har rett i min påstand om at der i min dom forekommer en eller flere usannheter og som har berettiget meg til å påpeke dette i mitt skrift.

Deretter må den ærede lagrette vurdere det jeg i hellig harme har skrevet som min oppfatning av en dommers stilling, når slike usannheter er påvist.

Jeg har følt det som noe forferdelig at en norsk borger skal kunne dømmes til flere års fengselsstraff og bli ribbet til skinnen for alt en eier, fordi - f.eks. - at dommerne i en dom kommer til en konklusjon, som står stikk i strid med premissene tidligere nevnt i dommen.

Det er av den grunn jeg skrev: "Disse herrer MENER jeg har brutt sin dommered og i en rettsstat burde de fjernes fra sine embeder."

Jeg vil i denne sak føre en rekke beviser for at dommerne på flere punkter er kommet fram til konklusjoner som er stikk i strid med sakens bevisligheter.

- 1) På side 2 i dommen står det at den 7de dag under rettsforhandlingene ble en av domsmennene, fru Berg, syk og forhindret fra å møte i retten. Så står det :

"Retten besluttet i.h.t. domstolsl. § 15 å fortsette med 3 domsmenn. Det framkom ikke innsigelser mot rettens avgjørelse. "

Dette er ikke riktig. Samme dag som fru Berg ble syk, protesterte min forsvarer, h.r. advokat Heuch Bugge mot at retten fortsatte, da lagretten ikke var fulltallig.

Denne protest gjentok advokat Heuch Bugge da han avsluttet sin prosedyre. Han nevnte endog at dommen måtte bli å omstøte hvis den ble påanket.

Under de rettslig avhør bekreftet advokat Bugge dette som vitne. Han framla da også aktorats anke av min sak til Høyesterett, hvori aktor, advokat Helweg, stadfestet at advokat Heuch Bugge hadde protestert i Lagmannsretten.

Dette er den første usannhet som er framkommet i min dom.

- 2) På side 9 i dommen det :

"I 1930-årene tok tiltalte opp arbeide for reisning av et norsk sukkerraffineri og fikk dannet et konsortium for finansiering av planleggingen.

"Disse planer opptok ham meget sterkt og synes, sammen med hans planer forøvrigt for den norske industri å ha vært bakgrunnen for den skiftende politiske holdning han inntok etter 1933 (uth. her)

"Tidligere hadde han ikke stått tilsluttet noe politisk parti. Etter at Nasjonal Samling i 1933 hadde offentliggjort sitt program, meldte han seg inn i dette parti, fordi , som han har forklart, han i partiets arbeidsprogramm så mulighet for blant annet reisning av sukkerraffineri (uth. her)

Det er et faktum, at jeg først i 1935 tok opp planen om reisning av et sukkerraffineri i Norge. Altså to - 2 - år senere enn hva det står i dommen

Dette er usannhet nr 2 i lagmannsrettsdommen.

Dommerne har ikke hatt noe bevis for at jeg i 1933 meldte meg inn i NS for å fremme min store plan om reisning av et sukkerraffineri i Norge.

Det er jo også helt absurd, at jeg skulle kunne få noen nytte av et nyfödt politisk parti (i 1933) for å fremme en industriplan på ca 12 millioner kroner og som forutsatte flere millioner kroner i statsstøtte.

Den sikreste måte å få begravet en slik plan måtte vel være å få Nasjonal Samling til å ta den opp på sitt program.

Hadde jeg søkt politisk støtte hadde jeg vel meldt meg inn i 1933 i et av de store politiske partier.

Dommerne har tyensynlig villet oppkonstruere en falsk bakgrunn for hva de skriver i dommen : "for den skiftende politiske holdning".

Enhver vil nok også kunne forstå at jeg ikke har forklart i retten, at jeg meldte meg inn i NS fordi jeg derved så en mulighet for realisering av et sukkerraffineri. Det hele er så tåpelig som det kan være. Jeg har aldri forklart noe slikt - vel vitende at planen først ble tatt opp to åre senere.

- 3) På side 9 i dommen forfølger dommerne det foran nevnte oppkonstruerte bevis : at jeg søkte politiske støtte for en industriplan. På side 9 (nederst) står at jeg :

"Etter arbeiderpartiets valgseir i 1936 forlot han imidlertid NS og gikk inn i Arbeiderpartiet"

Umiddelbart etterpå i dommen står det at jeg i et brev til Quisling har skrevet at det var i 1935 at jeg begynte å arbeide i "Teknisk Forening" (med sukkerraffineriplanen)

Dommerne har i klamra anført at det var i 1936, men jeg må be om å få klarlagt med hvilken rett.

Medlemmene i "Teknisk Forening" sto ikke som medlemmer av Arbeiderpartiet, hverken kollektivt eller individuelt

Jeg mener at dommerne på dette punkt i saken har trukket fram en konklusjon i strid med sakens bevisligheter.

- 4) Nederst på side 10 i dommen kommer Løgmannsretten inn på spørsmålet om grunnen til min innmeldelse i NS . n 1940

Jeg hadde anført som grunn til min innmeldelse, at jeg ville søke å bekjempe de tyske planer om å underlegge seg vår fiskeriering .

På side 11 i dommen står det :

"Retten ser ikke bort fra at tiltaltes motiver for medlemskapet ihvertfall tildels har vært de han har nevnt.

Men så kommer en hale som dommerne intet holdepunkt har for:

"Men det ansees på det rene at han også fant det stemmende med sine private interesser å stå tilsluttet det parti han forsto hadde og ville få okkupasjonsmaktens sympati og støtte."

Denne påstand har dommerne grepet ut av luften. Jeg vil slå fast: Nasjonal Samling hadde i juli 1940 hverken hadde sympati eller støtte hos Terboven og Wehrmacht og heller ikke fra Berlin.

Jeg har aldri hatt noen privat økonomiske planer som jeg ville gjennomføre ved hjelp av NS. I sakens dokumenter lå der et brev fra meg til Quisling, hvori jeg sier, at jeg ikke ønsket noe bein i partiet.

Dommerne må også ha vært klar over at jeg ikke ønsket å dekke noen private interesser, for i dommen, side 45, står det:

"Ved en anledning grep han (Harsen) inn i en svartebørsaffære og kom derved i skarp konflik med tyskerne i rikskommisariatet - uten at han ga seg."

Det framkom intet under rettssaken at jeg skulle ha søkt å fremme private interesser gjennom NS. Hadde jeg søkt å gå den vei - er det solkeklart at jeg ikke hadde tatt kampen opp mot en av rikskommisariatets høyeste herrer i anl. forannevnte svartebørsaffære. Det var Dr. Richert i riksk. som sammen med en NS mann som søkte å unndra ca. 15 tons hvalkjött fra den norske sivilbefolkning og som jeg anmeldte.

Jeg er den eneste som vet grunnen til hvorfor jeg meldte meg inn i NS og dommerne skulle da være pliktig til å legge min forklaring til grunn, medmindre der foreligger noe motbevis. Noe sådant foreligger ikke, og dommernes påstand ~~er at jeg har søkt å fremme private interesser gjennom NS~~ om motivene for min innmeldelse er grepet ut av luften og en klar usannhet.

5) Jeg er videre dømt for å havillet nazifisere fiskeriene.

På side 15 i dommen står det :

" Retten anser det imidlertid på det rene at en av komiteens hovedoppgaver var å nyordne Norges Fiskarlag etter nazistisk mønster."

Det var jeg som ordret med komiteens sammensetning og jeg fikk det ordnet slik at fiskerikomiteen kom til å bestå av 10 - ti - bitre motstandere av Nasjonal Samling, 2 NS folk og 1 som senere ble NS.. Videre ble det opplyst i retten at jeg hadde forsøkt å få Dr. prof Johan Hjort til å ta min stilling som komiteens leder.

Kan noen tro at jeg med en slik sammensatt komite kunne tenke på å nazifisere Norges Fiskarlag. *eller at jeg hadde prøvd fram* Fiskerikomiteens innstilling var i alt vesentlig enstemmig *vid 3* og også godkjendt av Norges Fiskarlags formann, stortingsmann *14/1/35* Steffensen.

Tyskerne nektet komiteen å offentliggjøre innstillingen. Et godt nok bevis for at den var tysk fiendtlig.

Komiteens innstilling var i store trekk de ønske-krav som fiskerne hadde framsat på et fiskerimöte i Stavanger i 1935 og er for en stor del gjennomført etter frigjøringen.

Dommerens påstand på side 15 at jeg har ønsket å nazifisere fiskeriene er en usannhet. Ingen vil vel hevde at vårt nåverende styre har nazifisert fiskeriene.

Ingen av de øvrige 12 medlemmer av Fiskerikomiteen er tiltalt ~~for~~ for å ha deltatt i komiteens arbeide. Det er kun mit arbeide som er blitt til "bistand til fienden". Selv har jeg ment at det var et forsök på å hindre tyske storkapitalister å underlegge seg våre fiskerier.

På side 45 i dommen peker dommerne på mine motiver til å forsøke å bekjempe de tyske planer :

"Med hensyn til at tiltalte lot seg oppnevne som formann i "Hårsem-komiteen" må bemerkes at tiltalte, i alle fall delvis synes å ha handlet ut fra frykt for at tyske kapitalinteresser skulle få dominerende innflytelse i den norske fiskeriering og ut fra ønsket om å hindre dette. Dette kan etter rettens mening ikke unnskylde hans opptreden eller gjøre den rettmessig."

Må ikke alle tro at dette viser at mit arbeide med fiskerikomiteen ikke skjedde i hensikt å yte tyskerne bistand. Allikevel har dommerne funnet at det har vært en fullbyrdet bistand til fienden .

Jeg kan ikke forstå annet enn at det er en direkte motsetning mellom domspremisene og konklusjonen.

6) Signalen: (Hj. Handbergs eiendom på Nesodden) :

På side 23 i dommen står det :

"Derimot må han felles fordi han sommeren 1942 (1942) sammen med Hj Handberg stillet til gratis disposisjon for Germanische Leitstelle eiendommen "Signalen" som tiltalte og Handberg på den tid eiet sammen . Tiltalte forsto at dette var hjelp til fienden, idet det gjalt sommeropphold for frontkjempere."

Jeg hevdet i mit skriftlig prosessinnlegg, at Handberg var alene-eier av eiendommen Signalen og dette ble bekreftet ved vitneprov i retten (bl.a. hr Felix Hartmann).

I retten framla min forsvarer, advokat Houch Bugge bevitnelse fra sorenskriveren i Follo at Hj Handberg den hele tid hadde stått som skjøteinnehaber av nevnte eiendom.

Handbergs bobestyrer, advokat Harald Ramm har i prosessskrift til Oslo Skifterett den 18.6. 1951 skrevet :

"Hårsem har aldri hatt eiendomsrett til noen gjenstand hverken i firmaet eller som tilhører Handberg personlig."

Hermed er det slått fast et forhold som står direkte i strid med hva Lagmannsretten har påstått i min landssviksak.

Rettens påstand om at jeg eiet sammen med Handberg - eiendommen Signalen - er derfor vitterlig en usannhet. Ingen kan vel betvile Handbergs bobestyrers uttalelse herom (adv. Harald Ramm) ?

I dommen på side 23 står det :

"På Hårsem-Handbergs gavekonto for 1943 er ytterligere oppført krö 10.000. og kr 2.000. gitt N.S.H. henholdsvis 22. og 25. desember 1943 og krö 71.763,54, som er oppført under teksten : "Germanische Leitstelles sommeropphold på Signalen. Om det siste belöp er opplyst, at det var utgifter som tiltalte og Handberg hadde på eiendommen "Signalen" som følge av tyskernes opphold der, bl.a på grunn av ödeleggelser og tyverier. ."

Videre står det på side 23 :

"Retten anser det meget tvilsomt om beløpet kan betraktes som en gave og det er regnskapsmessig uriktig, at det er ført på gavekonto."

Det synes for meg å være en absurd vurdering at en eiers reparasjon av sin eiendom og gjenanskaffelse som følge av store tyverier fra tyskernes side - kan betraktes som gave til de som har foretatt ødeleggelsene og tyveriene.

Som foran sitert mener retten at det er meget tvilsomt at forannevnte beløp, kr. 71.703,54, kan betraktes som gave og at det regnskapsmessig er uriktig at det er ført på gavekonto . Tiltross herfor sier retten senere (side 47 nederst) :

"Hørsems-Handbergs regnskaper er således urettmessig belastet med i alt kr. 217.316,26 til gaver og bidrag til N S institusjoner eller direkte tyske formål N.

"Tiltalte og Handberg var like ansvarlig for disse gaver m.v. hvorfor halvparten av beløpet blir å medta i inndragningen med et avrundet beløp på kr. 108.650.."

På side 22 er Handbergs gaver oppført med,....kr. 82.154.
plus " 51.458

(gjentatt nederst på side 47) kr.133.612

men her er tillagt, gaver til NSH, som skulle
være strafffrie " 12.000.

og videre nevnte utgifter vedr. Signalen " 71.703.

kr. 217.345 (217.345)

hvorfor 1/2 er forlangt inndratt hos med med kr. 108.650,00

Her har vi igjen en merkelig motsetning mellom premisser og konklusjon. Først sier dommerne at det er meget tvilsomt om beløpet (kr. 71.703) kan betraktes som en gave og at det regnskapsmessig er uriktig at det er ført på gavekonto, men så konkluderes det på side 48 at det er gaver og bidrag til NS og tyske formål. På side 47 er samme beløp medtatt i oppregningen over hva som skal inndras.

Er det å undres at jeg har skrevet at dommernes påstande er usanne.

Retten har således fastslått at reparasjonsutgifter og utgifter til gjenanskaffe av innbo p.g.a. tyverier fra tyskernes side, stikk i strid med dommernes egne premisser skal betraktes som ulovlige gaver for å kunne inndra beløpet

Som følge av dommernes feilaktige og ukonkluderte konklusjon er jeg pålagt en uhyrlig inndragning overhva jeg måtte å betale De største gavebeløp kom i forbindelse med eiendommen Signalen og dens drift og derved at dommerne har gjort meg til medeier av eiendommen er også halvparten av disse virkelige gaver fra Handbergs side - påført meg.

7) Mit forhold til firmaet H. Handberg & Co.:

På side 24 i dommen står det :

"Firmaet H. Handberg & Co var derfor basert på handelsbrev tilhørende Hjalmar Handbergs bror, Lars Handberg, som var sleeping partner.

"Den reelle innehaver og leder var Hjalmar Handberg (uth her)

Noen forandring i dette forhold inntrådte IKKE under hele okkupasjonen. I idlertid konstruerte dommerne i sin dom et "firma" som het: "Harsen-Handberg", hvor jeg er blitt ansett å være sameier med Handberg. Ved denne konstruksjon fikk dommerne gjort meg ansvarlig for 1/2 av Handberg & Co.s gaver til NS/tyskerne. Videre ble jeg gjort ansvarlig for firmaets drift som om jeg var medeier i firmaet.

Det er om dette forhold (et oppkonstruert firma Handberg Harsen- Handberg at h. re advokat Finn R. Schjødts skrev til retten :

"Et ytterst merkelig forhold, når en leser dommen, så merkelig at lignende aldri har forekommet i forretningslivet."

I forbindelse med denne uhyrlige konstruksjon har så dommerne framført en serie av usannheter

a) I dommen side 25 står det :

"Under samtalene med tiltalte fikk Hjalmar Handberg også kjennskap til at tiltalte hadde forbindelse blant tyskerne innenfor rikskommisariatet og S.D."

Dommerne hadde ikke et eneste holdpunkt for denne påstand. Noe slikt ble heller ikke nevnt i retten.

Den eneste i rikskommisariatet jeg hadde mødt var Dr. Richert (i 1940) da jeg arbeidet med Fiskerikomiteen. Dr. Richert hadde vist meg døren i Stortinget, da jeg framla en skriftlig protest mot at tyskerne skulle få lov til å drive trawler fiske i Lofoten i 1941. Senere meldte jeg ham til det tyske og norske politi for søk på å drive svartebørs med hvalkjøtt.

Min forbindelse innenfor S.D. var kun en hr Teloy som hadde hjulpet meg til å få løs norske fanger. Han hadde overhodet intet med forretninger å gjøre

Personlig har jeg aldri vært på et tysk kontor for å få en bestilling. Dette ble også opplyst i retten.

b) På side 25 i dommen står det videre, at det var :

"tilsiktet å utnytte forretningsmessig tiltaltes kontakter innenfor den tyske okkupasjonsmakt."

Dette henger lite sammen med dommernes innrømmelse av at jeg tok kampen opp med tyskerne i rikskommisariat (se side 65) - i anledning nevnte svartebørsaffære.

- 7 c) Også på dette punkt har dommerne kommet til en merkelig motsetning. Jeg skal her kun nevne hva det står på side 25 i dommen, Her står det :

"Mens tiltalte høsten 1941 oppholdt seg en kortere tid i Hattfjelldalen, var en av firmaet Hj. Handbergs & Co.s tyske forbindelser innom firmaets kontorer i Prinsens & og fikk da se en sovepose av papirstrie, som var framlagt som vareprøve på kontoret.

"Tyskeren fattet interesse for soveposen og fikk Handbergs samtykke til å ta soveposen med seg for å vise den fram for Wehrmacht.

"Dette resulterte i at Harsen-Handberg noen tid etterpå mottok bestilling fra Wehrmacht på levering av 100 tusen soveposer av papirstrie til tyske tropper i Finland.

"Denne ordre ble noe senere økt til 100 tusen soveposer."

"Disse bestillinger som Hjalmar Handberg frivillig (uth her) hadde overtatt på vegne av Harsen-Handberg (uth her) forelå da tiltalte kom tilbake til firmaet fra besøket i Hattfjelldalen i oktober 1941.

"Konferenser og forhandlinger med tyskerne i anledning bestilling av soveposer besørget Hjalmar Handberg. (uth her)

I dommen er det slått fast at jeg i 1941 ikke fikk en øre i tantieme for disse tyske forretninger, men hele min løn fra mai til novbr, da firmaet ingen tyske forretninger hadde er inndratt hos meg.

I 1941 eksisterte der sgar ikke en konto ved navn : Harsen-Handberg. Allikevel kommer dommerne med den usannhet at Handberg hadde overtatt forretningen på soveposer på vegne av "Harsen-Handberg", mens jeg var i Nord Norge.

- d) Men så kommer det uhyrlige i dommen, at når dommerne skal få søke å fastslå at den virksomhet jeg drev sammen med Handber inneholdt en "objektiv sett rettsstridig bistand til fienden" - kan en lese følgende på side 43 i dommen (øverst)

"Tiltalte innledet sammen med Hjalmar Handberg sommeren 1941 frivillig forretningsforbindelse med tyskerne og fortsatte denne helt til 31. mars 1944."

Først fastslår dommerne at det var Handberg som frivillig innlot seg på forretninger med tyskerne høsten (oktober 41) mens jeg var i Nord Norge. Deretter konkluderer dommerne at jeg var jeg som innledet forretningen med tyskerne sommeren 1941.

Sommeren 1941 hadde Hj Handberg & Co ingen tyske forretninger. Der ligger også en grov usannhet.

Da dommerne skrev konklusjonen på side 43 - kan de helt sikkert ikke ha glemt hva de skrev på side 25.

At jeg har reagert sterkt likeoverfor slike eklatante usannheter er vel ingen som kan bebreide meg.

7 e) AV dommen, side 27 med en forstå det slik at det i 1941 under henvisning til en samarbeidsavtale ble "etablert særskildt bokførsl for denne del av firmaets virksomhet under betegnelsen: Harsem-Handberg". Dette er heller ikke sant. Det er nok å framlegge Hj Handberg & Co.s bøker fra 1941 (som ennå skal være i behold) som bevis for min påstand.

f) I dommen side 26 står det vid ere :

"Dette arbeide ledet tiltalte fra Harsem-Handbergs kontorer i Prinsens gt 4".

Dette skriver dommerne til tross for at de på side 28 i dommen har sagt at konferenser og forhandlinger med tyskerne i anledning av bestillingen av soveposer besørget Hjalmar Handberg .

I Prinsens gate nr 4 satt jeg ved en kontorpult inne på et lagerrom innenfor sjefen, Hjalmar Handbergs store kontor.

Dommerne har fullstendig oversett at innehaverne av det firma som leverte soveposene, Ola Iversen og Knut Swanström for retten har bevidnet at de ikke så meg før vel ½ år etter at de første kontrakter var inngått.

g) På side 29 i dommen står det også at :

"Firmaet innga anbud, som tyskerne godtok og som dannet grunnlaget for de tyske bestillinger. Disse skriftlige anbud fra Harsem-Handberg (skal være Hj Handberg & Co) til tyskerne var såvidt skjønnes - på firmaets vegne undertegnet av Hjalmar Handberg. Men anbudene ble utarbeidet av tiltalte og Hjalmar Handberg i fellesskap.

Dette er en usannhet. Jeg har aldri utarbeidet noe anbud for tyskerne. Foran i dommen, side 28, står det forøvrigt at ordren for soveposer ble opptatt mens jeg var i Nord Norge.

Med hvilken hjemmel kan dommerne si, at jeg har utarbeidet anbudene i fellesskap med Handberg, når leverandørene har bevitnet at de kun hadde med Hj Handberg å gjøre når det gjalt nye forretninger ?

h) I dommen, side :4, står det :

"Da firmaets virksomhet derved ble sterkt redusert, gikk Handberg vinteren 1940/41 igang med å avvikle firmaet."

Noe hold punkt herfor hadde dommerene ikke. Det er en påstand som må være grepet ut av luften. Vinteren 1940/41 overtok Hj Handberg & Co enesalget for Maur biltilhenger. Handberg søkte å beskjeftige sitt personale med andre forretninger som alle andre - etter oppfordring fra N I O.

i) En av min saks stor hovedpunkter er følgende :

Den 6te juni 1942 fikk Hj Handberg & Co (i dommen står det ; "Harsem-Handberg") et skriftlig "Befehl" (ordre) fra Admiral Norge om å stå som mellommann med en rekke navngitte firmaer, som tidligere hadde bytt et brakker for tyskerne. Flere ledere av disse firmaer talte ikke tysk, og da Handberg talte godt tysk, fikk han som nevnt et slikt skriftlig "Befehl" .

10.

I Lagmannsretten ble det fastslått at jeg - som gammel trelastmann - hadde fått tilbud om å bygge brakker i mai 1940 for tyskerne, og at jeg hadde avslått dette tilbud.

Det var på den tid da det var mange penge å tjene på slikt arbeide - senere ble det bare en kommisjonsforretning.

Til tross for at jeg i 1940 hadde vist en korrekt innstilling finner dommerne allikevel en utvei til å dømme meg.

I domspremissene, side 32) står det :

"Dette resulterte i at ifølge tiltaltes forklaring - Harsem - Handberg i skriv av 6. juni 1942 fra Admiral Norwegen fikk pålegg (Befehl) om å organisere arbeidet med bygging av en rekke forskjellige brakketyper for den tyske krigsmarine i Norge, som dennes hovedentreprenør med sete i Oslo. "

Men så kommer det :

"Retten finner ikke å kunne godta tiltaltes ovennevnte forklaring".

Retten fortiet i domspremissene at det blant sakens dokumenter forelå et slikt Befehl datert 6.6. 42, som ifølge prof. Andenes' betenkning er like godt som en rekvisisjon.

Ved å unnlate å nevne at det forelå et Befehl (en rekvisisjon) trekker så retten en helt feilaktig konklusjon. I dommen(32) står det :

"Retten må etter det foreliggende gå ut fra at Harsem-Handberg sommeren 1942 frivillig påtok seg oppdraget for den tyske krigsmarine i Norge etter at tiltalte og Handberg på forhånd hadde ført forhandlinger med tyskerne om det.

Dette er den rene usannhet, idet jeg aldri har ført noen forhandlinger med tyskerne om bygging av brakker og dette ble opplyst i retten.

Dommerne må ha vært klar over at et slikt Befehl (rekvisisjon) som H. Handberg & Co fikk den 6.6.42 betød, at firmaets arbeide som mellommann for de bruk som tidligere hadde bygget brakker for tyskerne - ikke var rettsstridig. Haagerregl.s art. 52 påbyr en borger å bøye seg for en slik rekvisisjon.

Det er vel av denne grunn av dommerne på side 32 i dommen tilføyet :

"Det ble ikke fra tysk side anvendt trusler eller tvang for de påtok seg oppdraget - like så litt som det fra tysk side ble foretatt noen rekvisisjon."

Som før sagt fortiet dommerne at der forelå et skriftlig BEFEHL, som var like godt med en rekvisisjon (ofr Andenes).

Vi har ikke noe eksempel på at noen forretningsmann i okkupasjonstiden har nektet å etterkomme et slikt Befehl. Det ville ha medført en alvorlig straff å nekte å utføre en slik ordre. Det må vel derfor sies å være uriktig -

~~ikke sant~~ - når det i dommen står at der ikke forelå noen rekvisisjon.

11.

7 j. I dommen på side 35 står det :

"Under samtalen med Hagen tilbød tiltalte seg å skaffe folk som var villig til å ta arbeide på tyske arbeidssteder nordover."

Noe slikt har jeg aldri sagt og det har heller ikke vært under rettsforhandlingene. Påstanden er den rene usannhet.

Dommerne har totalt forvrengt min forklaring i retten. Jeg forklart dengang, at marinebaurat Hagen ville at Hj Handberg & Co. skulde tvinge de arbeidere som hadde bygget brakker i Sandefjord m.fl. steder nordover for å sette opp brakkene. Dette nektet Handberg. Jeg hånet marinebaurat Hagen og tyskerne i sin alminnelighet fordi de behandlet arbeiderne som slaver. Jeg forklarte videre i retten at jeg hadde sagt til Hagen, at hvis tyskerne hadde behandlet arbeiderne som frie mennesker - hadde de kanskje fått så mange folk på frivillig basis - som de kunne ønske seg. Som forholdene nå var ble norske arbeidere tvunget til å fortsette i tysk arbeide, når de en gang var begyndt.

7 k. På side 36 i dommen står det :

"Det var tiltalte som på vegne av Harsen-Handberg i alminnelighet opptrådte utad både overfor tyskerne og overfor norske leverandører."

Handbergs leverandør hadde som vitner i lagmannsretten bekreftet akkurat det motsatte. Det samme har også dommerne gjort (se dommen side 28), idet de har slått fast at det var Hjalmar Handberg som frivillig avsluttet en kontrakt på 100.000 soveposer, mens jeg var i Nord-Norge. Senere på samme side i dommen står det :

"Konferenser og forhandlinger med tyskerne i anledning av bestilling på soveposer besørget Hjalmar Handberg"

Kan en så undres over at jeg har reagert sterkt, når dommernes konklusjon står i en slik motsetning til dommernes egne premisser i dommen.

7 l. På side 39 i dommen står det :

"Tiltalte som var bokholderikyndig, hadde ansvaret for ledelsen av bokholderiet..... Hjalmar Handbergs bror, Lars Handberg, foretok regnskapsavslutning og årsoppgjør."

Her har dommerne klart motsagt seg selv, fordi de peker på Lars Handberg, som den der foretok det avsluttende oppgjør og som derfor naturlig hadde ansvaret for bokholderiet. Lars Handberg besørget utskrevet alle selvangivelser og han alene hadde hånd over samle-bokholderiet under hvilket de forskj. avdelingers regnskaper ble samlet.

- 7 l. Ellers ble det daglige bokholderi ledet av en meget dyktig bokholderske, fru Witzøe, som siden frigjøringen har ledet bokholderiet for h.r.advokat Harald Ramm.

Det er et viktig forhold som dommerne har fortiet tiltross for at det ble nevnt i retten. I lagmannsretten ble det nemlig klarlagt at Hjalmar Handberg høsten 1941 dannet et konsortium (som også fikk sin egen konto i bokholderiet) for å få finansiert den store forretning med soveposer av papirstrie til tyskerne. Kontoen ble kaldt : " Konsortiet av 1941 "

Dette konsortium ble dannet mens jeg var i Nord Norge. Jeg har aldri innskutt en øre i dette konsortium. De som deltok i konsortiet fikk sin provisjon, men de er ikke tiltalt for å ha vært Handberg behjelpelig med å finansiere nevnte forretning. I 1941 fikk jeg kun min faste løn (kr 18.000), som er inndratt, tiltross for at jeg fra mai til november 1941 utelukkende arbeidet med helt norske forretninger (ny projekter)

Dette forhold belyser klart at det er en usannhet når dommerne sier at jeg var den som innledet forretningene med tyskerne - for derved å få meg dømt til landssvik.

Gjennom hele dommen går det som en rød tråd, at jeg var medarbeider og medinteressert for en halvpart i Hj. Handberg & Co.s forretninger. Men dommerne motsier seg selv også på dette punkt, fordi de på side 40 i dommen klarlegger at jeg i 1941 kun fikk min månedlige løn (kr 18.000 for hele 1941), mens firmaets fortjeneste ifølge bilag 5 ad 162 i min saks dokumenter var kr. 94.376,00.

Ifølge samme bilag, 5 ad 162 var Hj Handberg & Co.s inntekt i 1943 kr. 1.338.111. Herav fikk jeg kun 13 %

Ifølge samme bilag, 5 ad 162, var
Hj Handberg & Cos inntekt i 1942 : kr. 172.457.
plus den andel jeg fikk " 81.944

kr. 254.401

Det jeg fikk utgjør ca. 33% av 1942's inntekt og ikke halvparten, som dommerne helt feilaktig har uttalt at jeg var berettiget til.

I det opprindelige utkast til tiltale - utferdiget av advokat Harald Ramm - ble jeg gjort solidarisk ansvarlig for Hj Handberg & Co.s inntekt oppført med kr. 4.372.647,61. Her er da antagelig medtatt endel tyske sjekker, som Handberg har innrømmet at han ikke har bokført. I min dom ble jeg ikke gjort skyldig i det forhold at Handberg ikke bokførte endel tyske sjekker.

I henhold til dommen skulle jeg - hva dommerne har skrevet - ha ansvaret og ledelsen av bokholderiet. Dersom dette hadde vært riktig måtte jeg jo være fullt klar over at Handbergs inntekter i nevnte år - var betydelige større enn min og ikke halvparten, som dommerne har sagt den skulle være.

Dommerne unnlot klokkelig å komme inn på hvordan det angivelige medarbeiderskap mellom Handberg og meg ble oppløst. Det forelå ikke noen opplysning hverken om det av dommerne oppkonstruerte firma: Harsem- Handbergs start eller oppløsning.

Det bestebevis for at dommernes påstand om et medarbeiderskap mellom Handberg og meg er dok. lo ad 191 i min saks dokumenter. Dette viser nemlig at jeg først den 7de august 1943 fikk fullmakt av Hj Handberg & Co til å kvittere og endossere sjekker og verdipapirer.

Hvis dommernes påstand om at jeg var berettiget til halvparten av fortjenesten og ansvarlig for firmaets event. gjeldforpliktelser - hadde det vel ikke vært nødvendig å utskrive en slik fullmakt i 1943.

Dommerne har ved å konstruere opp et firma, som de har kaldt "Harsem-Handberg" i stor utstrekning kunnet få belaste meg for ting, som jeg ikke har vært ansvarlig for. Noe slikt firma har aldri eksistert. Alle forretninger gikk i Hj Handberg & Co.s navn.

Den opprindelige tiltale mot meg at jeg skulle være solidarisk ansvarlig for Hj Handberg & Co.s forretninger ble også sløyfet, da der ikke fandtes det ringeste holdepunkt for en slik påstand. Tiltross herfor har dommerne gjennom hele dommen på en helt utilbørlig måte operert med firmaet "Harsem-Handberg", som ikke har eksistert. Konklusjonene under dette tiltalepunkt er derfor blitt et vrengebilde av det faktiske forhold.

7 m. På side 41 i dommen finner retten det bevist at jeg i 1942 skal ha mottatt et beløp på kr 75.000,00 som skulle utgjøre min andel i fortjenesten på salg av et parti papirvester m.v. til tyskerne. Dette beløp er ifølge dommen holdt utenfor bøkene og skulle skrive seg fra sjekker som ikke er bokført.

Retten har trukket sin sine slutninger utelukkende på grunnlag av en løs kvittering på kr. 75.000 som ble funnet hos Handberg.

I og med at Hj. Handbergs bøker er forsvunnet etter at jeg sluttet i firmaet i mars 1944 er det vanskelig å forstå hvordan retten kan påstå at dette beløp ikke er bokført. Det er videre ytterst vanskelig å forstå hvordan en rett på grunnlag bare av denne kvittering kan påstå at det skriver seg fra ikke bokførte tyske sjekker.

Der forelå i saken ingen opplysning som kunne gi dommere den minste foranledning til å trekke den slutning at denne kvittering hadde den minste forbindelse med tyskersjekker.

Såvidt jeg erindrer gjeller kvitteringen et beløp som min avdeling hos Handberg & Co. har mottatt fra en annen avdeling: "O.A." innen firmaet. Det gjeller således en ren regnskapsmessig kvittering innen firmaet og har intet med min inntekt å gjøre og heller ikke med tyskersjekker.

På side 44 i dommen står det:

"Ifølge tiltaltes forklaring hadde han selv ikke noen formue, men hans kone hadde en etter norske forhold betydelig formue (uth. her) vesentlig bestående i lett realisable og kostbare malerier, smykker og annet kostbart innbo og løsøre.

Verdien av hennes særøie er nå oppgitt å være ca. en kvart million kroner. Tiltalte og hans familie sto derfor ikke dårligere rustet til å tåle de økonomiske påkjenninger som okkupasjonen medførte enn for flest i Norge."

At min hustrus særøie "nå" (i 1948) var verd ca. en kvart million kroner er den rene usannhet og det har jeg heller aldri forklart.

Etter den registrering som var foretatt sommeren 1945 ved bobestyrer advokat Fr. Siggerud - var min hustrus særøie den gang verd ca. 47.000,-. I 1948 var den betydelig redusert.

At denne feilaktige verdsettelse av min hustrus særøie (kun innbo og løsøre) har hatt avgjørende betydning for inndragningsbeløpet kr. 436.000,- framgår tydelig av hva der står i dommen på side 49:

"På grunnlag av de opplysninger som foreligger for lagm. retten er det ikke mulig å oppstille noen helt pålidelig status, som viser tiltaltes og hans hustrus (uth. her) nåv. formuesforhold Ifølge ektepakt opprettet mellom ektefellene i 1911 skal innbo og løsøre være fru Harsems særøie. Etter de opplysninger tiltalte har gitt skal verdien av hans kones særøie utgjøre kr.250.000. Etter en skjønsmessig vurdering er retten kommet til det resultat at det finnes dekning for hele inndragningssummen kr. 436.000,-."

15/

Hvorledes kunne retten trekke inn verdien av min hustrus innbo og løsøre som dekningsmiddel for inndragnings-summen?, og oppføre verdien til over kr. 200.000,- over den virkelige verdi.

Her har jeg dog full rett til å si at dommerne har framført en grov usannhet, som for meg fortøner seg som et grunnlag for å idømme meg en inndragning langt over hva jeg kan betale.

Oslo i januar 1952.

